

2. Для підвищення ефективності використання кріобанків спермопродукції плідників слід враховувати показники деконсервованої сперми, оскільки менша кількість кріорезистентних еякулятів не свідчить про їх якість.

Література

1. Сушко О. Б. Репродуктивні якості обстежених жеребців-плідників / О. Б. Сушко, О. О. Новіков, О. В. Ткачов // Тваринництво України. – 2006. - № 8. – С.18-22.
2. Fertility of frozen-thawed stallion semen cannot be predicted by the currently used laboratory methods / [P. Kuisma, M. Andersson, E. Koskinen et al]. // Acta Vet. Scandinavica. – 2006. - № 48. – P.14 – 22.
3. Metcalf E. S. The efficient use of equine cryopreserved semen / E. S. Metcalf // Theriogenology . – 2007. – V.68, I.3. - P. 423-428.
4. Розробка технологічної лінії для отримання, кріоконсервації сперми жеребців та штучного осіменіння кобил / [О.Б.Сушко, О.О.Новіков, Ф.І.Осташко, О.В.Соклакова, О.В.Ткачов]. / Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Тваринництво ХХІ сторіччя: новітні технології, досягнення і перспективи” // НТБ ІТ УААН. - №94. – X., 2006. – С.325 – 330.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КРИОКОНСЕРВАЦИИ СПЕРМЫ ЖЕРЕБЦОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ВЕРХОВЫХ ПОРОД

Жукова И.А., Ткачев А.В., Югай К.Д., Бобрицкая О.Н., Кочевенко Е.С.

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. В статье представлены результаты сравнительной эффективности криоконсервации спермы жеребцов-производителей верховых пород. Наибольшее количество кріорезистентных эякулятов было получено от производителей ганноверской породы – 86,67 %. Наименьшее количество эякулятов пригодных к замораживанию было получено от жеребцов арабской породы – 20,00 %.

Ключевые слова: криоконсервация, сперма, жеребцы, верховые породы.

COMPARATIVE ANALYSIS ON FREEZING PRESERVATION EFFICIENCY OF STALLION-ROADSTERS

Zhukova I.A., Tkachov O.V., Yugay K.D., Bobrickaya O.N., Kochevenko E.S.

Kharkov State Zooveterinary academy, Kharkov

Summary. This article highlights the experimental research results of comparative analysis on freezing preservation efficiency of stallion-roadsters. Freezing-resistant ejaculates proved to be produced in Hannover stallions. Percentage forms 86,67%. The lowest freezing-adapted ejaculate number observed to be obtained in Arabian stallions (20,00%).

Key words: freezing preservation, sperm, stallions, roadster breeds.

УДК: 636.039:618:636.2:516

ПОШИРЕННЯ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МАСТИТУ ІЗ ПІСЛЯРОДОВОЮ ПАТОЛОГІЄЮ У КОРІВ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Корейба Л.В., к.в.н., доцент

khlyud@mail.ru

Дніпропетровський державний аграрний університет, м. Дніпропетровськ

Анотація. Вивчені причини виникнення, поширення, характер прояву та сезонна динаміка клінічних і субклінічних маститів у корів. Установлено, що в дослідних господарствах різних форм власності мастит реєструється переважно в зимово-стіловий період і має взаємозв'язок із післяродовою патологією

Ключові слова: субклінічний, серозний, катаральний, гнійно-катаральний і геморагічний мастит, післяродова патологія, молоко, пластівці та згустки казеїну, розчини 2%-вий

Актуальність проблеми. Мастит – запалення тканин молочної залози, яке виникає у відповідь на дію несприятливих факторів і призводить до зниження молочної продуктивності, зміни хімічного складу, фізичних та біохімічних властивостей молока, внаслідок чого воно втрачає поживну цінність, технологічні властивості, що позначається на його якості та безпеці. Ця патологія завдає молочному тваринництву значних економічних збитків, які складаються зі зниження молочної продуктивності (до 15% при клінічному і до 40% – субклінічному маститі), вибракування хворих та перехворілих тварин (30 – 35 %), часті зміни поголів'я і затрат на лікування. Телята, від корів хворих на мастит, хворіють диспепсією та гинуть у 4–5 разів частіше ніж телята від здорових тварин [1, 2, 4, 7].

Результати акушерсько-гінекологічної диспансеризації корів часто свідчать про одночасний перебіг запальних процесів у статевих органах і вимені. Акушерські і гінекологічні захворювання часто ускладнюються маститом [3, 5, 6].

Беручи до уваги вище зазначене та враховуючи нинішній стан щодо поширення маститу, можна стверджувати, що ця проблема потребує більш детального вивчення і максимального висвітлення вже досліджених питань щодо своєчасної та правильної діагностики даної патології і попередження її поширення в асоціації з післяродовими запаленнями в статевих органах корів.

Завдання дослідження. Мета та завдання досліджень полягали у вивченні причин і поширеності маститу серед корів в умовах окремих господарств Дніпропетровської області та їх взаємозв'язок із післяродовими захворюваннями.

Матеріали і методи досліджень. Для реалізації поставлених завдань в умовах господарств різних форм власності була проведена акушерсько-гінекологічна диспансеризація маточного поголів'я великої рогатої худоби.

Дослідження проводили на коровах червоної степової, червоної степової голштинської і чорно-рябої голштинської порід із 3–6 лактацією з урахуванням пори року (зимово-весняний та літньо-осінній періоди). В процесі досліджень було проведене ретельне вивчення клінічного прояву кожного випадку захворювання. Діагностику клінічного маститу проводили враховуючи дані анамнезу, загального клінічного обстеження і дослідження молочної залози з пробним здоюванням і візуальним оглядом секрету. При цьому звертали увагу на стан чвертей вим'я, болючість тканин та підвищення місцевої температури.

Для діагностики субклінічного маститу застосовували стійлові проби-індикатори (2%-вий розчин мастидину і 5%-вий розчин димастину).

Бактеріологічне дослідження секрету молочної залози проводили в районній лабораторії ветеринарної медицини. Виділення збудників маститу здійснювали шляхом висіву досліджуваного матеріалу на відповідних поживних середовищах.

Результати дослідження. При проведенні акушерської і гінекологічної диспансеризації корів та аналізу зоотехнічної й ветеринарної документації останнього року були з'ясовані причини виникнення маститу.

Установлено, що основними чинниками захворювання є грубе порушення режиму машинного доїння, висока концентрація тварин й відсутність моціону при стійловому утриманні. Одним із суттєвих факторів в етіології маститу є також наявність протягів, низька температура в приміщеннях і антисанітарний стан.

При аналізі поширення маститу установлено, що фахівцями ветеринарної медицини дослідних господарств було проведено 1147 дослідження корів, в т.ч. 269 тварин у запуску. При цьому захворювання на мастит виявлено у 124 (10,8%) дійних і 35 (3,05%) сухостійних корів. Найчастіше клінічний мастит реєструвався у корів з 4-ю і 6-ю лактацією. У тварин з 2-ю та 3-ю лактацією частота захворюваності була значно нижчою.

Клінічні мастити у більшості випадків проявлялись у таких формах запалення: серозного у 58 (36,47%) та катарального в 32 (20,12%) корів. Гнійний мастит перебігав у формі гнійно-катарального у 10 (6,28%) корів. Реєструвались випадки геморагічного маститу у 4 (2,5%) тварин (табл. 1, рис.1).

В процесі досліджень нами було проведене ретельне вивчення клінічного прояву кожного випадку захворювання. Серозний мастит супроводжувався збільшенням уражених часток та почервонінням шкіри вим'я.

При катаральному маститі в основі дійки і нижньої третини ураженої частки виявляли флюктуючі обмежені ділянки, відзначались збільшення уражених чвертей та незначна болючість.

Гнійно-катаральний мастит супроводжувався загальним пригніченням тварин, підвищенням температури до 41⁰С, збільшенням в об'ємі уражених часток, їх гіперемією та ущільненням тканин.

Геморагічний мастит мав гострий перебіг із підвищенням температури тіла до 41⁰С та прискоренням пульсу і дихання; уражені частки при цьому були збільшені в об'ємі, болючі, гарячі, щільні з червоними плямами на шкірі, дійки набрякли, темно-червоного кольору.

Рис. 1. Поширення маститу у корів дослідних господарств

Субклінічну форму маститу діагностовано у 35-ти корів, що складає 22,01% від усіх уражень.

При дослідженні секрету вим'я корів хворих на клінічні форми маститу встановлювали, що на ранніх стадіях серозного маститу молоко було без видимих змін, а в подальшому ставало водянистим з пластівцями казеїну. У корів з катаральним маститом з уражених часток вим'я виділявся секрет із згустками казеїну. При гнійно-катаральному маститі виділяли декілька краплин сироватки з домішками згустків казеїну, твердих жовтих крихт і пластівців. Часто у секреті виявляли домішки гною. Секрет при геморагічному маститі мав водянисту консистенцію і червонувате забарвлення, інколи з домішками некротичних тканин.

Таблиця 1

Результати досліджень корів на мастит у дослідних господарствах

Господарство	Кількість дослідних тварин	Кількість хворих корів та форми маститу				Субклінічний
		Клінічний				
		серозний	катаральний	гнійно-катаральний	геморагічний	
Агроальянс	369	16	9	2	-	11
Олімпікс-Агро	428	22	10	3	1	10
Павлівське	350	20	13	5	3	14
Усього:	1147	58	32	10	4	35

У відібраних пробах секрету вим'я виявляли бактерії роду *E. coli*, *Streptococcus* spp. та *Staphylococcus* spp., що свідчить про їх головне етіологічне значення у поширенні клінічного маститу серед корів.

Згідно із статистичними даними результатів акушерсько-гінекологічної диспансеризації захворювання на мастит в окремих господарствах області становить до 13,86% (табл. 2).

Таблиця 2

Взаємозв'язок прояву маститу з акушерськими захворюваннями у корів

Господарство	Діагностовано							
	Субклінічний мастит		Клінічні форми маститу		Субклінічний мастит+ендометрит		Клінічні форми маститу+ендометрит	
	гол	%	гол	%	гол	%	гол	%

Зимово-весняний період								
Агроальянс	6	1,62	18	4,87	2	0,54	6	1,62
Олімпікс-Агро	7	1,63	25	5,84	3	0,70	8	1,86
Павлівське	8	2,28	28	8	3	0,85	8	2,28
Літньо-осінній								
Агроальянс	5	1,35	9	2,43	-	-	2	0,54
Олімпікс-Агро	3	0,70	11	2,57	-	-	3	0,70
Павлівське	6	1,71	13	3,71	1	0,28	1	0,28

Частіше мастит у корів спостерігався в зимово-стійловий період утримання (до 8%); менший відсоток припадає на літньо-осінній (до 3,71%).

Було встановлено асоціаційний перебіг маститу із післяродовим ендометритом (до 5,76% корів в зимово-весняний і 1,52% в літньо-осінній періоди), що є підставою стверджувати про зв'язок запальних процесів тканин молочної залози і статевих органів корів.

Висновки

1. У господарствах Дніпропетровської області запалення молочної залози (мастит) корів має широке розповсюдження і реєструється у 13,86% корів. Найвищий відсоток (8%) захворюваності припадає на зимово-весняний період, менший (3,71%) на літньо-осінній.

2. Основними чинниками маститу у корів дослідних господарств є грубе порушення режиму машинного доїння, висока концентрація тварин, відсутність моціону при стійловому утриманні, наявність протягів, низька температура в приміщеннях і антисанітарний стан.

3. У розвитку клінічних маститів у корів задіяна неспецифічна полімікробна інфекція, яка представлена бактеріями роду *Esherichia coli*, *Streptococcus spp* та *Staphylococcus spp*.

4. Клінічний мастит найчастіше виникав у корів з 4-ю і 6-ю лактацією і перебігав у серозній (36,47%) та катаральній (20,12%) формах; субклінічний мастит реєструвався у 22,01% від загальної кількості хворих тварин.

5. Результати проведення акушерсько-гінекологічної диспансеризації з визначенням фізіологічного стану корів свідчать про взаємозв'язок прояву запалення тканин молочної залози і статевих органів, так у 7,22% дослідних корів реєструвався асоціаційний перебіг маститу і післяродового ендометриту.

Література

1. Гараздук Г.В. Моніторинг маститів у корів у Чернівецькій області /Г.В.Гараздук // Ветеринарна медицина України. – 2009.-№10.-С. 16-19.
2. Гришко Д.С. Лекції з ветеринарного акушерства: Навчальний посібник [Текст] /Д.С.Гришко – Х.: Прапор, 2003. – 400 с.
3. Гудимова Т.Е. Болезни гениталий и мастит [Текст] / Т.Е.Гудимова // Ветеринария. – 1986. – №8.- С 46.
4. Міщенко М.Д. Мастити – діагностика, лікування, профілактика в господарствах різної форми власності [Текст] / М.Д.Міщенко // Ветеринарна медицина України. – 2008.-№1. – С. 39 – 40.
5. Полянцев Н.И., Синявин А.Н. Акушерко-гинекологическая диспансеризация на молочных фермах. М.: Россельхозиздат, 1985. – 75 с.
6. Хинкевич Н.М. Болезни гениталий как причина мастита и влияние последних на половую функцию [Текст] / Н.М.Хинкевич.- Рига.: 1973. – С. 64-67. (Маститы и болезни обмена веществ).
7. Яблонський В.А., Любецький В.Й., Бородиня В.І. [Текст] / В.А.Яблонський // Патологія молочної залози. – К.: 2004. – 45 с.

РАСПРОСТРАНЕНИЕ И ВЗАИМОСВЯЗЬ МАСТИТА ИЗ ПОСЛЕРОДОВОЙ ПАТОЛОГИЕЙ У КОРОВ В УСЛОВИЯХ ХОЗЯЙСТВ ДНЕПРОПЕТРОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Корейба Л.В., к.вет.н., доцент, khlyud@mail.ru

Днепропетровский государственный аграрный университет

Анотация. Изучены причины возникновения, распространения, характер проявления и сезонная динамика клинических и субклинических маститов у коров. Установлено, что в опытных

хозяйствах разных форм собственности мастит регистрируется преимущественно в зимне-стойловый период и имеет взаимосвязь с послеродовой патологией.

Ключевые слова: субклинический, серозный, катаральный, гнойно-катаральный и геморрагический мастит, послеродовая патология, молоко, хлопья и сгустки казеина, раствор 2% мастидина и 5% димастина, послеродовой эндометрит, акушерская и гинекологическая диспансеризация.

SPREADING AND CORELATION MASTITIS WHIS OBSTETRICS OF DISEASE OF THE COWS IN CONDITION DNEPROPETROVSKY REGION FARMS

Koreyba L. V., khlyud@mail.ru

Dnipropetrovsk state agrarian university

Sammary. They know reasons, frequency of exhibiting and seasonal dynamics on the cows. It is known, that in experimental farms of different types of properties, mastitis at the cows is in most cases recorded in wind and spring part of the year, which mostly have relation with obstetrics diseases

Key words: mastitis latentus, serosa, catarrhalis, purulenta-catarrhalis and haemorrhagica, obstetrics of disease, milk, flakes kazeinum, solutionis 2% mastidini and 5% dimastini, endometritis purulenta, dispensarisation.

УДК: 618.11:636.22/28

ВІТАЛЬНА ОЦІНКА ЕНДОСТРУКТУРИ ГОНАД У ТВАРИН (повідомлення перше)

Кошевой В.П., д.біол.н., професор;

Федоренко С.Я., к.вет.н., доцент;

Науменко С.В., асистент;

Карпенко Т.О. старший викладач

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. У статті наведена інформація про розробку методики вітальної оцінки ендоструктуригонад у тварин, визначення функціонального стану, підтвердження чи виключення патологічного процесу в яєчниках корів та сім'яниках псів.

Ключові слова: корова, пес, яєчники, сім'яники, ендоструктурагонад.

Актуальність проблеми. Організм тварин – це надзвичайно складна, стійка, динамічна та саморегулююча система. Ця стійкість та динамічність забезпечується безперервним функціонуванням всіх його органів і систем, головними параметрами, якого є – взаємозв'язок, взаємодія та взаємозалежність у повному узгодженні із впливами факторів та умов існування тварин у зовнішньому середовищі.

Не є виключенням і функція розмноження тварин. Будь які зміни фізіологічних нормативних констант в організмі призводять до відхилень фізичних параметрів тканин і органів: температури, електричної провідності, магнітного сприйняття, діелектричної проникності потенціалів. Це все позиційно поєднано у динаміці рецепторних фізичних полів та випромінювань організму: інфрачервоних, електромагнітних, акустичних, оптичних.

Визначення (вимір) інтенсивності згаданих випромінювань чи застосування приладів їх генеруючих є перспективним у репродуктивній ветеринарній медицині. Цей напрямок можна об'єднати у потенційно важливий розділ – ветеринарна біомедицина.

Мета і завдання роботи. Метою нашої роботи було визначення можливостей, теоретичних обґрунтувань та практичної доцільності використання деяких контрольно-вимірjuвальних і діагностичних приладів у репродуктивній ветеринарній медицині; розробка методики вітальної оцінки ендоструктуригонад у тварин з використанням ультразвукового сканеру.

Конкретними завданнями стали:

- розробка методики зчитування з екрану показників ультразвукового дослідження гонад, проведення їх моніторингу та складання комп'ютерних програм;